

Nader onderzoek

Voorsterweg 62, Brummen

Steenuil, huismus, gebouwbewonende
vleermuizen, steenmarter en kleine
marterachtigen

Opdrachtgever:

Provincie Gelderland

T.a.v.

Markt 11

6811 CG Arnhem

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 205136

Datum: 19-8-2024

Projectleider:

Opgesteld:

Gecontroleerd:

Status: Definitief

Versie: 1

© 2024 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	8
3	Natuurwetgeving	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Bescherming van soorten	9
4	Methode	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Bureauonderzoek	10
4.3	Veldonderzoek.....	10
5	Beschermde soorten.....	13
5.1	Inleiding	13
5.2	Vleermuizen.....	13
5.2.1	Voorkomen en functie	13
5.2.2	Effecten en vergunning.....	14
5.2.3	Te nemen maatregelen.....	15
5.3	Vogels	15
5.3.1	Voorkomen en functie	15
5.3.2	Effecten en vergunning.....	17
5.3.3	Te nemen maatregelen.....	18
5.4	Kleine marterachtigen en steenmarter	19
5.4.1	Voorkomen en functie	19
5.4.2	Effecten en vergunning.....	21
5.4.3	Te nemen maatregelen.....	21
5.5	Overige beschermde soorten	21
5.5.1	Voorkomen en functie	21
5.5.2	Effecten en vergunning.....	21
6	Conclusie.....	23
6.1	Soortenbescherming	23
6.2	Vergunning noodzakelijk	23
6.3	Geldigheid onderzoek.....	24
	Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving	26

1 Inleiding

In het kader van de stikstofaankoop heeft provincie Gelderland een aantal voormalige boerenbedrijven opgekocht en is voornemens bijbehorende stallen en schuren te slopen. In dit geval betreft het het erf van Voorsterweg 62 te Brummen. In verband met deze plannen is er reeds een toetsing uitgevoerd aan de natuurwetgeving en aan het natuurbeleid. Uit deze toetsing kwam naar voren dat nader onderzoek naar steenuil, huismus, gebouwbewonende vleermuizen, steenmarter en kleine marterachtigen noodzakelijk is. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd in 2024. Het baltsonderzoek (vleermuizen) is reeds in de nazomer van 2023 uitgevoerd. Daarnaast was van kerkuil al bekend dat deze broedt in één van de schuren in het plangebied.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat aanwezige stallen en schuren een functie hebben als verblijfplaats voor beschermde soorten. Duidelijk moet dan ook worden om welke soort(en) en aantallen het gaat en wat de eventuele functie van de gebouwen is voor deze soort(en). Uit het onderzoek komt naar voren of de voorgenomen ontwikkelingen consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van het natuurbeschermingsrecht en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft een voormalig boerenbedrijf aan de Voorsterweg 62 te Brummen. Dit adres valt onder de gelijknamige gemeente en ligt in provincie Gelderland. De omgeving van het plangebied bestaat uit agrarisch gebied afgewisseld met diverse boerderijen wat kleine landschapselementen als houtwallen en bomenrijen. Ten westen van het plangebied liggen tevens diverse bospercelen. Op ongeveer een kilometer ten zuiden van het plangebied ligt de bebouwde kom van Brummen.

Afbeelding 1. Afbakening planbied (rode kader)(Esri, 2024)

Het plangebied bestaat uit drie stallen, drie schuren en een mestopslag. Het betreft drie voormalige rundveestallen (#1-2, 4), een kapschuur (#5), een schuur in boerderijstijl (#3) en een schuurtje buiten het erf, in het weiland (#6). De woning, aanliggende schuur en kleine bijgebouwen vallen buiten het plangebied. Hieronder worden de verschillende stallen en schuren kort toegelicht. Een overzicht van de stallen/schuren met nummering is te vinden in afbeelding 2 en 3.

Grote rundveeststal (#1)

Deze voormalige rundveeststal heeft grotendeels stenen muren. De spouwmuren zijn deels toegankelijk via de dakrand, -nok of open stootvoegen. Een deel van de kopgevels bestaat uit damwandplaat. Hierachter is geen stenen muur of iets anders aanwezig, derhalve is het plaatmateriaal vanuit de binnenkant van de schuur zichtbaar. De lange zijdes van de grote stal zijn deels open. Het dak van de grote rundveeststal bestaat uit golfplaten. Het dak is niet geïsoleerd en ook de golfplaten zijn vanuit de binnenkant van de schuur zichtbaar.

Kleine rundveeststal (#2)

De stal is opgebouwd uit stenen muren. Er lijkt geen sprake te zijn van een spouw. Het golfplatendak is geïsoleerd, maar gedicht waardoor er geen toegang is tot ruimten tussen het dak en dakbeschoot/isolatiemateriaal. Het gebouw is laag (daknok ongeveer 3-3,5 meter) met de dakrand op minder dan 2 meter hoog. De voorzijde (zuidzijde) van de stal is open.

Schuur in boerderijstijl (#3)

Ook deze schuur is opgebouwd uit stenen muren. Er is geen spouw aanwezig. Het dak betreft een zadeldak met pannen. Het dak is aan de binnenzijde niet afgewerkt, derhalve zijn de pannen van binnenuit de schuur zichtbaar.

Open rundveeststal (#4)

Deze stal heeft tot ongeveer twee meter hoog stenen muren met mogelijk een spouw. De (korte) zijgevels zijn in totaal ongeveer zes meter hoog en bestaan naast steen uit damwandplaten. De damwandplaten, evenals het golfplatendak, zijn niet geïsoleerd of afgewerkt aan de binnenzijde. De voorzijde (westzijde) van de stal is open, vergelijkbaar met een kapschuur. De stenen muren zijn niet toegankelijk; openingen ontbreken.

Kapschuur (#5)

De kapschuur bestaat volledig uit damwandplaat en heeft een golfplatendak. Zowel muren als dak zijn niet geïsoleerd of afgewerkt. De kapschuur is opgedeeld in twee delen. Het overgrote deel van de voorzijde (noordzijde) van de schuur is open. In dit deel van de kapschuur is een kerkuilkast aanwezig. Bij een klein deel van de schuur is de voorzijde gesloten, maar toegankelijk via de bovenzijde van de damwandplaat en eventueel door de grote schuifdeur op het moment dat deze open staat.

Schuur in weiland (#6)

Deze schuur is in zeer vervallen staat, begroeid met onder andere klimop en omsloten door struweel en bomen. De schuur heeft geen muren meer; de constructie bestaat uit draagbalken met een pannendak. Onder het dak is een kleine hooizolder aanwezig met restanten hooi. Hier is eveneens een kerkuilkast aanwezig.

#1 Grote voormalige rundveestal

#2 Kleine voormalige rundveestal

Zijaanzicht schuur #3 (l.) en #2 (r.)

#3 Schuur in boerderijstijl

#4 Open voormalige rundveestal

#5 Kapschuur

#6 Schuur in weiland (gemaakt op 1 mei 2024)

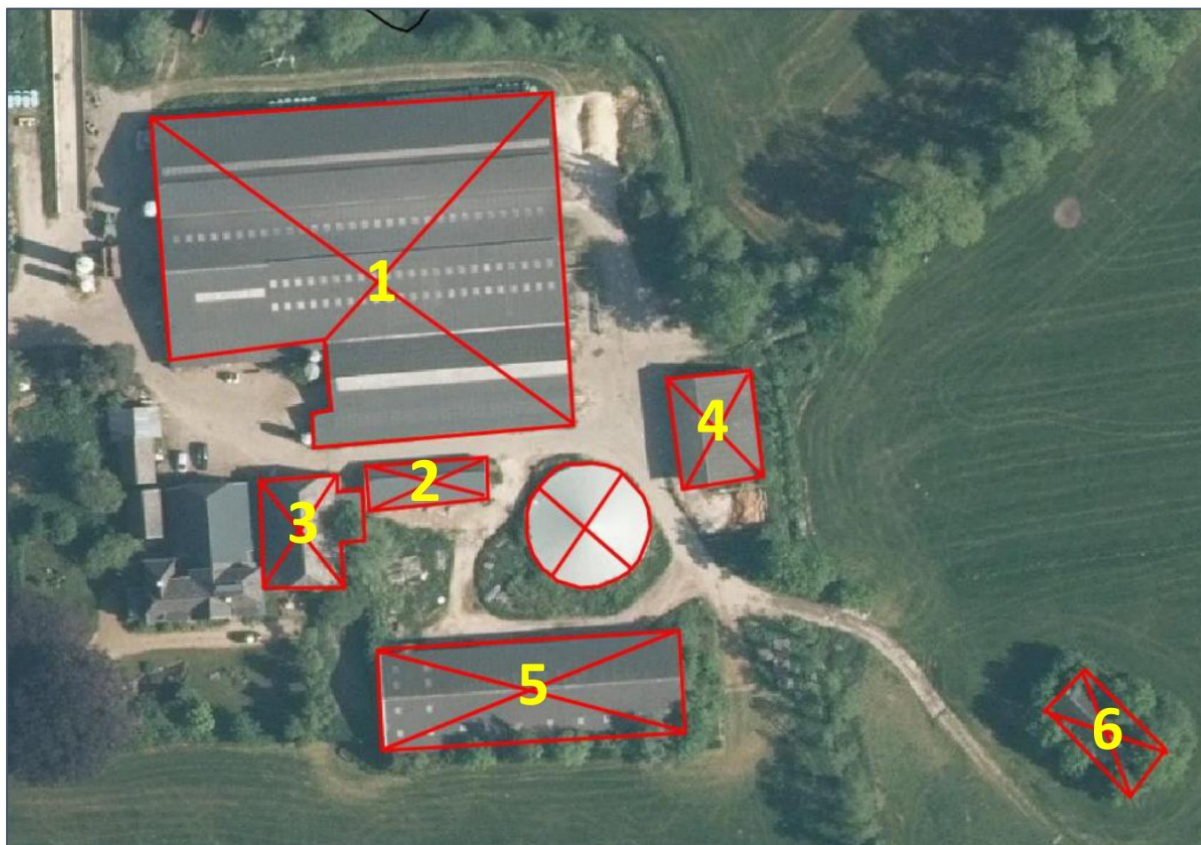

Mestopslag

Afbeelding 2. Impressie plangebied op 10 augustus 2023

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Provincie Gelderland is voornemens de stallen en schuren te slopen (zie afbeelding 3). De woning en bijgebouwen blijven behouden. Het aanwezige groen blijft grotendeels behouden, maar bij de sloop van de bebouwing zal het aanliggende opgaande groen verstoord of verwijderd worden. Een planning van de werkzaamheden is op het moment van schrijven van onderhavig rapport nog niet bekend.

Afbeelding 3. Te slopen stallen en schuren (rode kaders)(Provincie Gelderland, 2023).

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

Het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming (toetsing flora- en fauna-activiteit) is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een vergunning noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

Gevolgen plangebied

De Omgevingswet is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan het natuurbeschermingsrecht noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar steenuil, huismus, vleermuizen en steenmarter.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).
- Kerkuilenwerkgroep Brummen

4.3 Veldonderzoek

Op basis van tien veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van steenuil, huismus, gebouwbewonende vleermuizen, kleine marterachtigen en steenmarter. De onderzoeken zijn uitgevoerd door verschillende ecologische adviseurs die werkzaam zijn bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoeksdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt het natuurbeschermingsrecht, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start – eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
29-08-2023	Baltsonderzoek vleermuizen	21.30-00.15 uur	F. Boonk	18 °C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
18-09-2023	Baltsonderzoek vleermuizen	21:00-23.45 uur	F. Boonk	17 °C, droog, half bewolkt, windkracht 4 Bft
10-04-2024	Huismusonderzoek	10.30-12.00 uur	B. Bonekamp	10 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 3 Bft
01-05-2024	Huismusonderzoek	09.00-10.30 uur	B. Bonekamp	15 °C, droog, heldere hemel, windkracht 2 Bft
20-02-2024	Steenuilonderzoek	18:45-20.15 uur	B. Bonekamp	10 °C, droog, betrokken, windkracht 3 Bft
14-03-2024	Steenuilonderzoek	18.55-20:30 uur	B. de Vries	17°C, droog, half bewolkt, windkracht 3 Bft
02-04-2024	Steenuilonderzoek	20:40-22:10 uur	A. Larooij	11 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 1 Bft
23-05-2024	Kraamonderzoek vleermuizen (ochtend)	02.35-05.30 uur	B. Bonekamp	12-10 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 2 Bft
03-06-2024	Kraamonderzoek vleermuizen (avond), i.c.m. plaatsen camera's marterachtigen	21:45-00.40 uur	B. Bonekamp	15-13 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 1 Bft
01-07-2024	Kraamonderzoek vleermuizen (avond)	21:55-00.45 uur	B. Bonekamp	16-14 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft

Vogels

Bij broedvogelinventarisaties van huismus en steenuil wordt gewerkt volgens het Kennisdocument huismus (BIJ12, 2023) en steenuil (Bij12, 2017). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

De veldbezoeken richten zich vooral op de soorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen (zgn. 'jaarrond-soorten' en 'categorie 5-soorten'). Hierbij is uitgegaan van de per 01-01-2024 geldende vogellijst. Ook eventuele andere bijzonderheden zijn genoteerd.

Huismus

Het onderzoek naar huismus is uitgevoerd in twee bezoeken in de periode april – mei met één veldmedewerker. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, transport voedsel en alarmroepen.

Steenuil

Het steenuilonderzoek is uitgevoerd volgens de methode zoals beschreven in het kennisdocument Steenuil, (versie 1.0, juli 2017) van BIJ12 en het soorteninventarisatieprotocol van de NGB (2023). Steenuilen zijn geïnventariseerd in de periode van 1 februari tot en met 30 april middels drie veldrondes. Tussen het eerste en laatste veldbezoek zat minimaal 1 maand. De rondes hebben 's avonds/'s nachts plaats gevonden. Hierbij is onder andere gelet op territoriumroepen, aanwezigheid van sporen (braakballen en krijtstrepen) of individuen

en nest indicatieve waarnemingen. Middels het afspelen van baltsgeluiden zijn reacties van mannetjes in de omgeving uitgelokt (territoriumroep).

Kerkuil

Van kerkuil is reeds bekend dat deze broedt in het plangebied (schuur 6), dit is bevestigd door de lokale kerkuilenwerkgroep.

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat in januari 2021 is geactualiseerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een EchoMeter Touch, Batlogger M en/of een Pettersson D100.

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd: drie in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Dit onderzoek is reeds uitgevoerd in 2023. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Kleine marterachtigen en steenmarter

Het onderzoek naar kleine marterachtigen in schuur 6 en een paar van de te verwijderen groenstructuren op het erf is uitgevoerd met Struikrovers®. Hierbij is gewerkt volgens de methode beschreven in het Kennisdocument Kleine marterachtigen (2024). Steenmarter is in dit onderzoek meegenomen. De Struikrovers® zijn in totaal op drie locaties geplaatst en acht weken aanwezig geweest in het plangebied, met een locatiewissel na vier weken. Daarnaast is tijdens de andere veldbezoeken gelet op aanwezige dieren, aanwijzingen en sporen van kleine marterachtigen en steenmarter.

Overige beschermde soorten

In en rond het plangebied komen mogelijk nog een aantal andere beschermde soorten dan eerder beschreven voor. Voor een groot deel zal het gaan om algemeen voorkomende en vrijgestelde beschermde soorten, maar ook de aanwezigheid van een aantal beschermde (nachtactieve) soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het veldwerk naar de groep van overige soorten is uitgevoerd tijdens en/of na afloop van de veldbezoeken naar vleermuizen en vogels.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Vleermuizen

5.2.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied twee soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis. De waarneming van rosse vleermuis betrof echter slechts een overvliegend dier. Hieronder wordt ingegaan op welke functies het plangebied heeft voor gewone dwergvleermuis.

Gewone dwergvleermuis

Soortbeschrijving

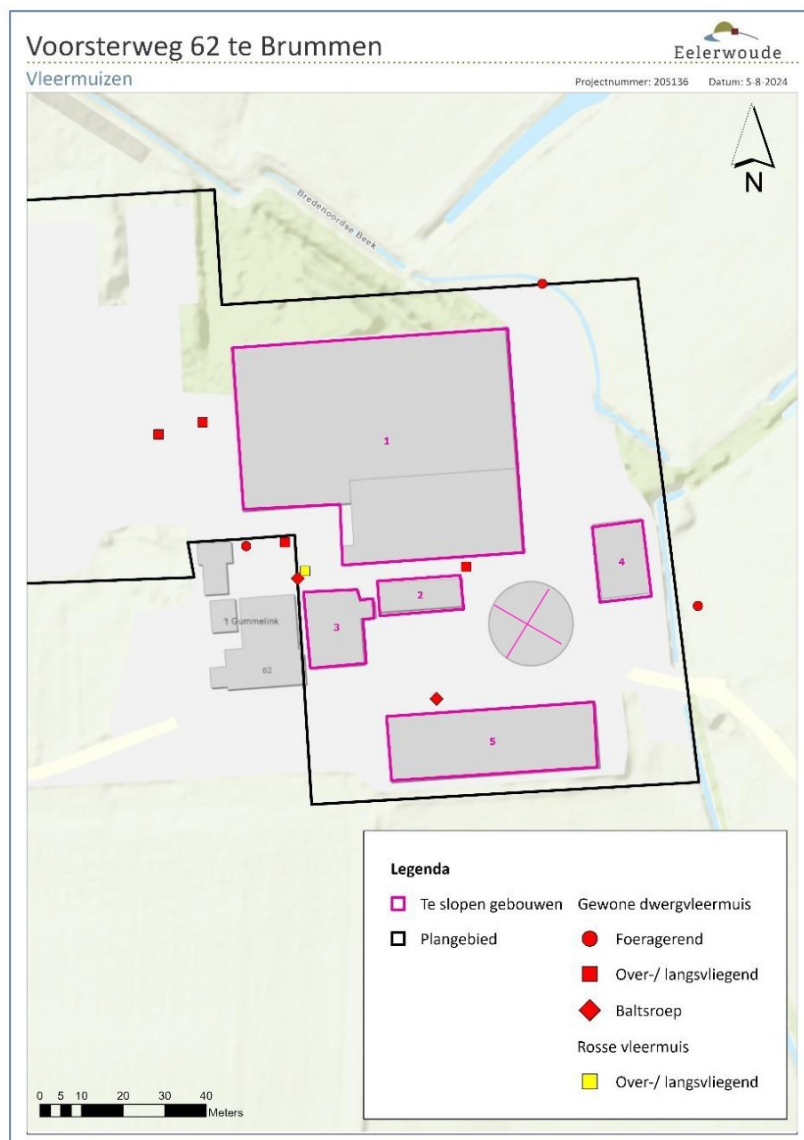
De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot halfopen landschap.

Verblijfplaatsen

Tijdens het baltsonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied geen balts-, paar- en/of winterverblijfplaatsen vastgesteld. Waargenomen baltsende vleermuizen hadden geen binding met een van de schuren of stallen. Mogelijk bevindt zich in de woning buiten het plangebied een balts-/paarverblijf. Tijdens het kraamonderzoek zijn evenmin binnen de begrenzing van het plangebied zomer- of kraamverblijfplaatsen vastgesteld. Waargenomen vleermuizen kwamen van buiten het plangebied aanvliegen.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het plangebied wordt door enkele foeragerende en langsvliegende gewone dwergvleermuis individuen gebruikt. Zo werd er kort midden op het erf, tussen de stallen/schuren gevoerageerd (Afbeelding 5). Het betrof altijd één, soms kort twee exemplaren. Rosse vleermuis is slechts overvliegend waargenomen. Er is geen sprake van een belangrijk foerageergebied of vliegroute die essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied. In het plangebied en omgeving blijft genoeg leefgebied voorhanden.

Afbeelding 4 Waarnemingen vleermuizen in en rond plangebied (Esri, 2024).

5.2.2 Effecten en vergunning

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Omgevingswet met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Omgevingswet. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn er geen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis of andere vleermuissoorten vastgesteld binnen het plangebied. Een negatief effect op een verblijfplaats van vleermuizen door de ontwikkeling is dan ook uitgesloten.

Er is tijdens de baltsrondes één baltsend individu waargenomen binnen het plangebied. Deze liet met name baltsroepen horen op en neer vliegend langs schuur 5 en af en toe rond schuur 3. In beide gebouwen zijn verblijfplaatsen echter uitgesloten. Op basis van de bevindingen wordt er een verblijfplaats verwacht in het woonhuis.

Foerageergebieden en vliegroutes

Er treedt geen verstoring op van foerageergebieden en vliegroutes die onderdeel uitmaken van het (essentieel) leefgebied van de gewone dwergvleermuis of andere vleermuissoorten door de voorgenomen maatregelen. Opgaand groen blijft behouden.

5.2.3 Te nemen maatregelen

Er zijn geen verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied of essentiële vliegroutes vastgesteld in het plangebied. Het treffen van maatregelen is in dit geval niet aan de orde.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen sloopwerkzaamheden aan voormalige stallen en schuren zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuizen en andere vleermuizen uitgesloten. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is niet aan de orde.

5.3 Vogels

5.3.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vogelonderzoek zijn in het gebied twee soorten vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd; huismus en kerkuil. Hieronder wordt per soort ingegaan op hoe zij het gebied gebruiken, daarnaast worden deze waarnemingen in de bijlagen op kaart weergegeven.

Tabel 1 Overzicht van de aangetroffen verblijf-/rustplaatsen van vogels in plangebied.

Soort	Type verblijfplaats	Aantal	Locatie verblijfplaats (Afbeelding 4)
Huismus	Territorium	2	Schuur 3
Kerkuil	Territorium	1	Schuur 6, broedlocatie. En diverse roestplekken kerkuil in stallen/schuren plangebied. Met name stal 1 en schuur 4.

Huismus

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig, wel is het een veeleisende soort. Het ontbreken van één van de onderstaande elementen kan betekenen dat ondanks de aanwezigheid van veel geschikte nestplaatsen toch geen huismussen aanwezig zijn. Al deze elementen liggen dichtbij elkaar- zoals voedsel, zand(bad) en water- bij voorkeur in een straal van een paar honderd meter.

In het plangebied zijn twee territoria vastgesteld. Het gaat hierbij om zingende mannetjes op het dak van schuur 3 in het plangebied. Ook op de woning (buiten plangebied) zijn roepende huismusmannetjes waargenomen. De totale populatie rondom het plangebied bestaat uit ongeveer 5 paar huismus. Ze foerageren op het erf en in de tuin. De huismussen maken het gehele jaar gebruik van het plangebied als leefgebied.

Steenuil

De steenuil is een soort van het kleinschalig cultuurlandschap. In grootschalige(r) landbouwgebieden is de uil afhankelijk van gevarieerde erven bij boerderijen. De soort schuwt de menselijke omgeving niet en is dan ook regelmatig te vinden op boerenerven.

Op het erf van Voorsterweg 62 is tijdens het onderzoek geen steenuil vastgesteld. Er zijn geen waarnemingen gedaan en daarnaast geen aanwijzingen, zoals braakballen of krijtstrepen, aangetroffen.

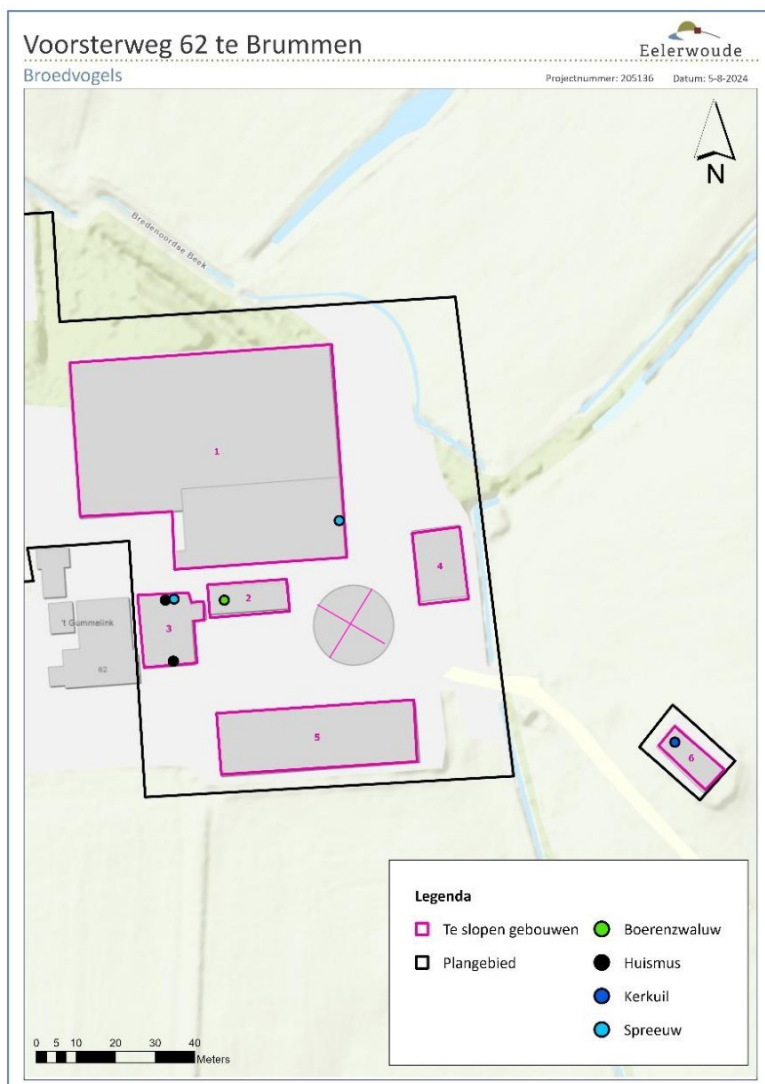
Kerkuil

De kerkuil is een soort van halfopen landschap, en vaak in agrarisch gebied te vinden. Ze hebben een voorkeur voor schuren of kerktorens en zoeken een donkere plek als nest- en rustlocatie. Ze broeden regelmatig in speciaal voor kerkuilen ontworpen nestkasten.

De kerkuil is bij verschillende veldbezoeken ter plaatse, rustend, aangetroffen in de stallen/schuren van het plangebied. Met name in de grote stal (#1) zijn op verschillende plekken roestplekken vastgesteld, zoals aan de oostkant bij het rolluik en in de noordoosthoek van de stal. Ook in stal 4 en schuur 5 zijn braakballen gevonden. In schuur 5 is een nestkast aanwezig. Deze is niet in gebruik. In schuur 6, de vervallen schuur met hooizoldertje, is eveneens een nestkast aanwezig. Hier was de afgelopen jaren sprake van een broedgeval (Kerkuilenwerkgroep, 27-11-2023). In het jaar 2024 lijkt er geen sprake te zijn geweest van een broedgeval (Kerkuilenwerkgroep, persoonlijke communicatie op 29-07-2024).

Categorie 5-soorten

In het plangebied zijn naast territoria van vogels met een jaarrond beschermd nest ook territoria/verblijfplaatsen van vogels met een jaarrond beschermde functionele leefomgeving (categorie 5) vastgesteld (Afbeelding 5). Het gaat om boerenwaluw en spreeuw. In stal 2 zijn ongeveer 9 nestkommen van boerenwaluw aangetroffen. In de grote stal (#1) en schuur 3 zijn twee territoria van spreeuw vastgesteld.

Afbeelding 5 Waargenomen broedvogels in plangebied (Esri, 2024).

5.3.2 Effecten en vergunning

Vogels met een jaarrond beschermd nest

Verblijfplaatsen- zowel broedlocaties als rustplaatsen- van huisumus en kerkuil zijn jaarrond beschermd. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Binnen het plangebied komen twee territoria van huisumus en één territorium (broedlocatie, roestplaatsen) van kerkuil voor. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, het slopen van de stallen en schuren, verdwijnen de verblijfplaatsen van huisumus en kerkuil.

Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor huisumus en kerkuil aan te bieden. Ook na de sloop dienen weer verblijfplaatsen voor deze soorten aangeboden te worden.

Voor huisumus kunnen tijdelijke nestkasten geplaatst worden, bijvoorbeeld aan de gevel van de te behouden woning (mits hier geen werkzaamheden worden uitgevoerd). In de nieuwe situatie dienen vervolgens permanente voorzieningen gerealiseerd worden, bijvoorbeeld inbouwkasten of toegankelijke ruimte onder de

eerste rij dakpannen. Het is ook mogelijk om gelijk, voordat huidige verblijfplaatsen verloren gaan, permanente voorzieningen voor huismus te realiseren. In dat geval hoeven er geen losse tijdelijke voorzieningen geplaatst te worden.

Voor kerkuil geldt dat er één territorium met broedplaats verloren gaat bij de werkzaamheden. Er dienen nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd te worden in de vorm van ten minste twee nestkasten. Een extra mitigatie kan bestaan uit een toegankelijke zolder en een houten balk in een schuur op een donkere plek (roestplaats). Deze voorzieningen worden bij voorkeur binnen 500 meter van het oorspronkelijke territorium geplaatst.

Na het nemen van maatregelen wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van huismus en kerkuil in het geding komt. Het tijdelijk vernietigen of beschadigen van verblijfplaatsen van huismus en kerkuil is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming aangevraagd te worden.

Categorie 5-soorten

De verblijfplaatsen van boerenwaluw en spreeuw bevinden zich in de te slopen stallen van het plangebied. Bij de werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen dus verloren. Het gaat om twee broedpaar spreeuw en negen nestkommen van boerenwaluw. Gezien het beperkte aantal waargenomen boerenwaluwen lijkt het erop dat dit broedseizoen slechts enkele nesten bezet waren. In de omgeving zijn alternatieve nestmogelijkheden en leefgebied aanwezig, bijvoorbeeld aan en in de te behouden woning en bijgebouwen. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is om deze redenen dan ook niet aan de orde. In het kader van natuurinclusief ontwikkelingen wordt echter aangeraden in de toekomstige situatie eveneens voor spreeuw en boerenwaluw nestgelegenheid te creëren. Zie 5.3.3 'aanbevelingen'.

5.3.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op huismus en kerkuil te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- het ophangen van 4 nestkasten voor huismus als alternatieve verblijfplaats voorafgaand aan de werkzaamheden (compensatiefactor 2 per verblijfplaats);
- het realiseren van minimaal 2 verblijfplaatsen (nestkasten) voor kerkuil voorafgaand aan de werkzaamheden (compensatiefactor 2 per verblijfplaats);
- werken buiten de kwetsbare periode van genoemde soorten. In deze situatie betreft dit de broedperiode.

Deze loopt globaal:

- Voor huismus van maart tot en met augustus/september;
- Voor kerkuil van februari tot en met augustus;
- ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen;
- nieuwe duurzame verblijfplaatsen aanbieden;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Aanbeveling (spreeuw en boerenwaluw, steenuil)

- Het realiseren van nestgelegenheid in de toekomstige situatie door:
 - voor boerenwaluw kunstnestkommen te plaatsen;
 - voor spreeuw nestkasten te plaatsen;
- Aanplant besdragende struiken;
- Creëren insectenrijk(e) grasland(stroken);
- Aanleg (lemige) modderpoel.

- De omgeving van het plangebied is geschikt voor steenuil. In het kader van natuurinclusief ontwikkelen is het advies dan ook om eveneens voor steenuil nestgelegenheid te realiseren. Dit kan in de vorm van steenuilkasten. Een boom in een boomgaard of houtwal, bijvoorbeeld aan een veeweide, is zeer geschikt voor het plaatsen van een steenuilkast.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen sloopwerkzaamheden zijn negatieve effecten op huismus en kerkuil niet uit te sluiten. Een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit dient aangevraagd te worden, ook dienen een aantal maatregelen genomen te worden.

5.4 Kleine marterachtigen en steenmarter

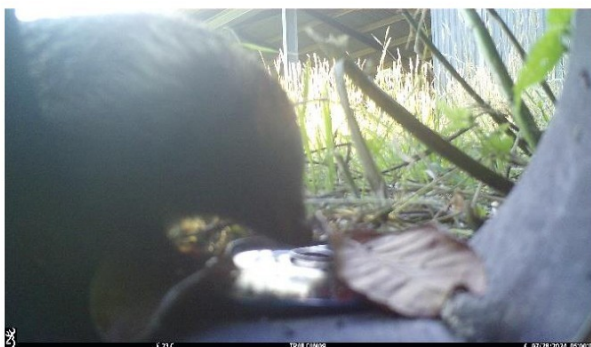
5.4.1 Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn enkele groenstructuren en steenhopen (schuur 6) aanwezig die mogelijk interessant zijn voor kleine marterachtigen. Daarnaast komt steenmarter regelmatig voor op boerenerven. Om die reden is er met behulp van Struikrovers® onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van kleine marterachtigen en steenmarter op het erf.

Op de camerabeelden zijn geen kleine marterachtigen vastgesteld. Ook zijn er geen zichtwaarnemingen of andere aanwijzingen van kleine marterachtigen binnen het plangebied gevonden. Om die reden zijn vaste rust- of verblijfplaatsen van kleine marterachtigen uitgesloten. Wel is er op 9 juni en 28 juli 2024 een steenmarter waargenomen bij de vervallen schuur #6 (Afbeelding 6). Daarnaast zijn er een reeën- waaronder een reeget met kalfjes- haas, egel, bruine rat (Afbeelding 7) en diverse (algemene) vogelsoorten waargenomen, zoals merel en koolmees.

Afbeelding 6 Steenmarter op 9 juni (l) en 27 juli (r) 2024 middels Struikrover® bij vervallen schuur #6.

Egel bij groenstructuur op erf, bij schuur #3

Haas bij vervallen schuur #6

Reegeit met kalfjes bij vervallen schuur #6

Bruine rat bij groenstructuur op erf, midden erf

Afbeelding 7 Camerabeelden van een haas, reeën en egel, vastgelegd met Struikrover (R) in onderzoeksperiode.

Bij de kraamronde op 1 juli 2024 is een zeer luidruchtige steenmarter gezien en gehoord in schuur 3. Zijn kop was zichtbaar achter de regenpijp. Vervolgens was hij te horen terwijl hij zich achter het dak en in een klein aanbouwtje bewoog. Het (luidruchtige) gedrag indiceert een territorium. Ook tijdens een van de baltsrondes in 2023 is er een steenmarter op het erf waargenomen. Daarnaast zijn er op verschillende plekken aanwijzingen, zoals uitwerpselen en enkele prooiresten, van steenmarter aangetroffen (Afbeelding 8). Vermoedelijk heeft de steenmarter dan ook ergens op het terrein een verblijfplaats, mogelijk in de kleine aanbouw aan schuur #3, waar de steenmarter in juli is aangetroffen. Deze schuur was echter niet toegankelijk. In schuur #3 zelf is een verblijfplaats uitgesloten. Dit was een overzichtelijke schuur waar aanwijzingen van een verblijfplaats ontbraken. De vervallen schuur #6, waar de steenmarter twee keer op camera is vastgesteld, biedt ook mogelijkheden voor een verblijfplaats.

Uitwerpselen steenmarter stal #1

Prooiresten schuur #3

Aanbouw van schuur #3

Opening dak/regenpijp waar steenmarter is waargenomen

Afbeelding 8 Aanwijzingen steenmarter in plangebied en aanbouw/regenpijp schuur #3.

5.4.2 Effecten en vergunning

Gezien de hoeveelheid sporen en de aanwezigheid van ten minste één individu is een vaste rust- of verblijfplaats binnen het plangebied zeer waarschijnlijk. In het geval er sprake was van een voortplantingslocatie, dan zou het aantal waarnemingen van steenmarter met jongen (periode mei-juni), vastgelegd op camerabeelden en gedurende het aanvullende onderzoek, groter zijn. Er wordt derhalve uitgegaan van een vaste rust- of verblijfplaats van één individu. Met de voorgenomen ontwikkeling, het slopen van de stallen en schuren, gaat deze verblijfplaats verloren.

Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor steenmarter aan te bieden. Voor compensatie geldt een factor twee, wat betekent dat er tenminste twee alternatieven aangeboden dienen te worden. Dit kan middels steenmarterkasten en/of het plaatsen van marterhopen.

Na het nemen van maatregelen wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van steenmarter in het geding komt. Het tijdelijk vernietigen of beschadigen van verblijfplaatsen van steenmarter is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, onderdeel soortenbescherming aangevraagd te worden.

5.4.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op steenmarter te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- Het aanbieden van twee alternatieve steenmarterkasten en/of marterhopen;
- Het behouden/aanbrengen van opgaand groen zoals houtwallen en hagen rond het perceel;
- Werken buiten de kwetsbare periode(n).

Conclusie: Bij de voorgenomen ontwikkeling gaat een verblijfplaats van steenmarter verloren. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor steenmarter is dan ook aan de orde.

5.5 Overige beschermde soorten

5.5.1 Voorkomen en functie

Tijdens het veldonderzoek is ook gelet op de aanwezigheid van andere (niet-vrijgestelde) beschermde soorten dan hierboven beschreven, soorten als das en eekhoorn. Dergelijke soorten zijn niet waargenomen en verblijfplaatsen worden ook niet verwacht, vanwege het ontbreken van geschikt biotoop.

In en rond het plangebied kunnen verschillende algemene vogelsoorten voorkomen. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

5.5.2 Effecten en vergunning

Negatieve effecten zijn niet te verwachten op de groep overige beschermde soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van deze beschermde soorten, zoals das, ontbreken. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Omgevingswet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen worden

kunnen in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Onder de Omgevingswet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Conclusie: Negatieve effecten op overige beschermde soorten zijn niet te verwachten. Het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is voor overige beschermde soorten niet noodzakelijk. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels.

6 Conclusie

6.1 Soortenbescherming

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de beschermde soorten: huismus, kerkuil en steenmarter. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen verblijfplaatsen en territoria. Als gevolg van de geplande sloopwerkzaamheden worden tijdelijk negatieve effecten verwacht; verblijfplaatsen gaan verloren en er treedt verstoring op voor deze soorten. Hierbij is het van belang dat in de nieuwe situatie het plangebied weer geschikt is als verblijfplaats voor de betreffende soorten. Maatregelen zijn noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken en om te allen tijde een verblijfplaats voor de beschermde soorten aan te bieden. Met de voorgenomen werkzaamheden wordt dan ook niet verwacht dat de gunstige staat van genoemde soorten in het geding komt, vooral niet na het nemen van enkele maatregelen. Het vernietigen en verstoren van verblijfplaatsen van verblijfplaatsen van huismus en kerkuil is wel vergunningplichtig. Hiervoor dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Voor steenmarter geldt geen verbod op de verstoring van verblijfplaatsen, maar dient wel een vergunning aangevraagd te worden voor het vernietigen van een verblijfplaats.

Tabel 2 Overzicht vastgestelde territoria en verblijfplaatsen in het plangebied.

Soort	Type verblijfplaats	Aantal
Huisumus	Territorium	2
Kerkuil	Territorium (broedlocatie en roestplekken)	1
Steenmarter	Verblijfplaats	1

Daarnaast zijn er nesten van algemene broedvogels en categorie 5 soorten vastgesteld binnen het plangebied. Door werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel gevallen voorkomen worden dat bewoonde nesten verstoord worden. Onder de Omgevingswet zijn echter alle *bewoonde* vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Voor de categorie 5 soorten, boerenwaluw en spreeuw, zijn in §5.3.3 aanvullende aanbevelingen opgenomen.

6.2 Vergunning noodzakelijk

Voor huismus, kerkuil en steenmarter dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden. Deze soorten kunnen gezamenlijk in een aanvraag ingediend worden. Om een *omgevingsvergunning* flora- en fauna-activiteit te verkrijgen voor genoemde soorten moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;
- er geen alternatief voor de werkzaamheden zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een activiteitenplan. In het activiteitenplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een vergunningaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Op een aanvraag zit een wettelijke beslistermijn van maximaal acht weken, die nog met 6 weken verlengd kan worden. Uit onze ervaring blijkt dat echter soms pas later wordt beslist. Indien tijdens de procedure om aanvullende gegevens wordt verzocht kan het langer duren. Op dat besluit kunnen belanghebbenden nog bezwaar maken. De werkzaamheden in het gebied kunnen (juridisch gezien) pas worden uitgevoerd als de vergunning is verkregen. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie.

Daarbij moet (uiteraard) ook nog rekening worden gehouden met de kwetsbare periode van de aanwezige soorten en de gewenningsperiode van de alternatieve voorzieningen voor de betreffende soort. Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de vergunningaanvraag.

6.3 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- ESRI Nederland (2024). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- NDFF (2024). Nederlandse Databank Flora en Fauna. <https://www.ndff.nl/>
- Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2023) Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie nov 2023.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Soorten:

- Bij12 (2024). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Bij12, versie 2.0, Utrecht.
- Bij12 (2023). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Bij12, versie 2.1, Utrecht.
- Bij12 (2024). Kennisdocument Kleine marterachtigen. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Steenuil *Athene Noctua*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.

Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

In de Omgevingswet is in artikel 1.7 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan bestuursrechtelijk wel worden gehandhaafd. Daarnaast is in artikel 1.7a van de Omgevingswet ook een algemeen verbod opgenomen. Daarin is vastgelegd dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan. Het betekent bijvoorbeeld dat het verboden is onnodig dieren en planten te doden, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd ¹.
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of vergunning van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Omgevingswet gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (Tabel 3). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve vergunning);
- een vergunning is verkregen.

Tabel 3 Overzicht verbodsbepalingen Omgevingswet.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal)	Beschermingsregime Andere soorten (art. 11.54 Bal)
Lid 1, onder a het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden beschermde, in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijke te vangen en te doden

¹ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern ¹

Lid 1, onder b het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten weg te nemen	Lid 1, onder b het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te storen	Lid 1, onder b het is verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Lid 1, onder c Het is verboden eieren te rapen of onder zich te hebben	Lid 1, onder c het is verboden eieren van in het wild levende dieren opzettelijk te vernielen of te rapen	Lid 1, onder c het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen
Lid 1, onder d Het is verboden opzettelijk vogels te storen, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort	Lid 1, onder d het is verboden voortplantings- of rustplaatsen van in het wild levende dieren te beschadigen of te vernielen	
	Lid 1, onder e het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen	

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een vergunning of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een vergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 5.1, lid 2 onder g Ow gelezen in samenhang met § 11.2*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 311.54 lid 2 sub a Bal*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In zowel de Wet natuurbescherming als de Omgevingswet is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vergunning worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende vergunning voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie kader – Staat van instandhouding). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. de Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Omgevingswet is niet altijd een vergunning nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de vergunningplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet en Wet natuurbescherming is reeds ervaring opgedaan met een dergelijke programmatische aanpak. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een generieke vergunning verleend. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief >

www.eelerwoude.nl